

PEDAGOGINEN RAKKAUSKO AVAIN PAREM- PAAN HUOMISEEN?

Pedagoginen rakkaus käsitteenä ja opettajan toimintana

Katri Salonen

**Kehittämishankeraportti
Toukokuu 2006**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU

KUVAILULEHTI
9.5.2006

Tekijä(t) Salonen, Katri	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 34	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi PEDAGOGINEN RAKKAUSKO "AVAIN" PAREMPAAN HUOMISEEN? Pedagoginen rakkaus käsitteenä ja opettajan toimintana		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu		
Työn ohjaaja(t) Miettinen, Raija		
Toimeksiantaja(t)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Kasvatus on olennainen osa opettajan jokapäiväistä työtä. Pedagoginen rakkaus on yksi kasvatukseen liittyvä käsite. Työn tarkoituksena on ollut tutkia pedagogisen rakkauden käsitettä sekä sen mukaista toimintaa opettajan näkökulmasta. Aihetta on tutkittu sekä kirjallisuudesta käsin että hankkimalla tietoa sähköpostikyselyn avulla Keski-Suomen alueen ammatillisten oppilaitosten opettajilta.</p> <p>Pedagoginen rakkaus on noussut 1990-luvun lopulla uudelleen kasvattajien ja tutkijoiden tietoisuuteen. Vielä 1950-luvulla se oli yleinen käsite, silloin sitä kutsuttiin myös opettajan kasvatukselliseksi rakkaudeksi. Pedagogisen rakkauden mukaisessa kasvatuksessa opettajan tulisi tukea yksilön minuuden kasvua ja uskoa jokaisessa opiskelijassa olevaan arvokkaaseen ytimeen ja sen esille tulemiseen. Ei muokata kasvatettavasta kasvattajansa kopiota</p> <p>Kyselyyn vastanneista opettajista suurimmalle osalle pedagoginen rakkaus oli käsitteenä tuntematon. Kasvatus kuului heidän kaikkien mielestä olennaisena osana opettajan työhön ja kasvatustarpeen koettiin jopa olevan noussut 2000-luvulla. Pedagoginen rakkaus ilmenee kyseisten opettajien mielestä muun muassa opettajan aitona läsnäolona opetuksessa, aitona kohtaamisena ja opiskelijan hyväksymisenä omana itsenään.</p> <p>Vaikka kyseiset opettajat kokivat tällaisen toiminnan tärkeänä, niin silti toiminnan toteuttamisessa koettiin syntyvän ongelmia kiireen ja resurssien puutteen vuoksi. Vaikka todettiin, ettei pedagoginen rakkaus yksistään voi olla "avain" parempaan huomiseen, niin todettiin myös se, että ei siitä haittaakaan voi olla.</p> <p>Maailma kaipaa pehmeitä arvoja!</p>		
Avainsanat (asiasanat) Rakkaus, kasvatus, kasvatustilfilosofia, arvot, opettajuus		
Muut tiedot		

9.5.2006

Author(s) Salonen, Katri	Type of Publication Development project report	
	Pages 34	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title IS A PEDAGOGICAL LOVE "THE KEY" TO A BETTER TOMORROW? The concept of pedagogical love and pedagogical love in teacher's activities.		
Degree Programme Ammatillinen opettajakorkeakoulu		
Tutor(s) Miettinen, Raija		
Assigned by		
<p>Abstract</p> <p>Education is an essential part of teacher's everyday work. The pedagogical love is one of the concepts related to education. The aim of this work has been to research the concept of pedagogical love and the work that teachers do to gain pedagogical love. The subject has been researched both from the literature and by doing e-mail questionnaires. The questionnaires were made to the teachers of the vocational schools in Central Finland.</p> <p>Educators and researchers became re-interested in pedagogical love in the end of 1990's. In 1950 it was a common concept. In that time it was known as a teacher's educational love as well. In the education carried out with pedagogical love teachers should give support to the growth of individuality and believe that every student is a valuable within oneself and try to bring that out. Not to make the person who's being educated the copy of the educator.</p> <p>To the part of the teachers, who answered the questionnaires, the concept of pedagogical love was unknown. They all thought that education is an essential part of teachers work and the need of education has grown in 21st century. The teachers in question thought that pedagogical love comes up in the presence of the teacher, in the real interaction with the students and by accepting the student as he is.</p> <p>Though the teachers thought that acting according to pedagogical love is important, they still thought that, it creates difficulties because of the rush and the lack of resource. When noticed that the pedagogical love can't be the only way to a better tomorrow, it's not seen as a bad thing either.</p> <p>The world needs soft values!</p>		
Keywords Love, education, educational philosophy, values,		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 MIKSI AIHEEKSI PEDAGOGINEN RAKKAUS?	3
2 PEDAGOGINEN RAKKAUS.....	3
2.1 Mitä rakkaus on?.....	3
2.2 Pedagogisen rakkauden käsite historiasta nykypäivään.....	5
3 RAKKAUS KASVATUKSESSA	8
3.1 Mitä kasvatus on?	8
3.2 Pedagogisen rakkauden merkityksellisyys kasvatuksessa	10
4 PEDAGOGINEN RAKKAUS OPETTAJAN TOIMINNASSA	12
4.1 Pedagoginen rakkaus opettajuuden perustana.....	12
4.2 Miten pedagogista rakkautta voi oppia.....	13
4.3 Pedagogisen rakkauden ongelmallisuus opettajan toiminnassa.....	14
5 KYSELY KESKISUOMALAISILLE AMMATILLISILLE OPETTAJILLE.....	16
5.1 Kysely aineiston hankintamenetelmänä.....	16
5.2 Kyselyn suunnittelu Keski-Suomen alueen ammatillisille opettajille.....	17
5.3 Kyselyn toteutus.....	19
5.4 Kyselyn luotettavuus.....	20
6 KYSELYN TULOKSET	20
6.1 Onko pedagoginen rakkaus – käsitteenä tuttu opettajille?	20
6.2 Kokevatko opettajat kasvatuksen tärkeänä asiana ammatillisessa koulutuksessa?	21
6.3 Pedagogisen rakkauden mukainen kasvatusasenne ammatillisen opettajan työssä.....	22
6.4 Millä tavoin pedagoginen rakkaus ilmenee opettajan toiminnassa?.....	24
6.5 Pedagoginen rakkausko ”avain” parempaan huomiseen?	25
7 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ.....	26
LÄHTEET:	30

LIITTEET	32
Liite 1 Kyselylomake	32
Liite 2 Tutkimuslupa.....	34

1 MIKSI AIHEEKSI PEDAGOGINEN RAKKAUS?

Käsissäsi oleva työ on kehittämishankeeni, jonka aihealue on pedagoginen rakkaus. Tarkoitukseni on ollut tutkia mitä tarkoittaa käsite pedagoginen rakkaus ja sitä kautta kehittää omaa opettajuuttani. Käsitteenä pedagoginen rakkaus oli minulle täysin vieras, mutta erittäin kiinnostava. Yleisenä käsitteenä rakkaus, on elämässäni tärkeä ja kantava voimavara, näistä seikoista syntyi halu tutkia aihetta, pedagoginen rakkaus, tarkemmin.

Pedagogista rakkautta tutkin opettajan näkökulmasta katsoen; mitä se merkitsee, miksi pedagoginen rakkaus on tärkeää nyt ja tulevaisuudessa ja miten se ilmenee opettajan toiminnassa. Aihetta tutkin sekä kirjallisuudesta käsin että tekemällä sähköpostikyselyn Keski-Suomen alueen ammatillisen koulutuksen opettajille, jossa selvitin heidän tuntemustaan pedagogisen rakkauden käsitteestä sekä ajatuksiaan siitä, miten se ilmenee opettajan käytännön työssä.

Pedagoginen rakkaus käsitteenä on ollut erittäin antoisa tutkia. Koen vahvasti, että tulevaisuudessa tarvitsemme entistäkin enemmän rakkaudellista kasvatasta ja aitoa ihmisyyttä arvostavaa kohtaamista ja huolenpitoa sekä itsestä, toisistamme ja koko maailmasta. Ja kukapa muu olisi parempi viitoittamaan aitoon ihmisyyteen johtavaa tietä tulevaisuudessa, pedagogisen rakkauden avulla, kuin opettaja.

2 PEDAGOGINEN RAKKAUS

2.1 Mitä rakkaus on?

Rakkaus on kärsivällinen, rakkaus on lempeä. Rakkaus ei kadehdi, ei kersku, ei pöyhkeile, ei käyttäydy sopimattomasti, ei etsi omaa etuaan, ei katkeroidu, ei muistele kärsimäänsä pahaa, ei iloitse vääryydestä vaan iloitsee totuuden voittaessa. Kaiken se kestää, kaikessa uskoo, kaikessa toivoo, kaiken se kärsii./.../ Niin pysyvät nämä kolme: usko, toivo ja rakkaus. Mutta suurin niistä on rakkaus. (1. Kor. 13: 4-7, 13, 226.)

Rakkaus on pieni sana, jolla on suuri merkitys ihmisten elämässä. Se on jotain niin laadullista, ettei sitä voida käsin kosketella. Elämä saa alkunsa rakkaudesta ja ihminen on syntynyt sitä antamaan ja vastaanottamaan. Rakkaus on elämämme tarkoitus, tie kohti hyvyyttä. Rakkauden tie ei tosin aina ole helppoa kulkea, mutta rakkauden ehtymättömästä virrasta voi jokainen meistä ammentaa voimia, jaksakseen arkisissa aherruksissaan. Rakkaus saapuu elämäämme yleensä odottamatta ja voi myös kadota, vaikka emme sitä toivoisikaan. Tästä onkin syntynyt käsitys, että rakkautta vain on ja tapahtuu – eikä sitä voi mitenkään hallita. Tämä on osittain totta, koska kukaan ei voi omistaa rakkautta, mutta rakkaus on koko ajan sisällämme ja ympärillämme. Jos haluamme, että rakkaus astuisi elämäämme voimme rohkaista sitä ajatusten voimalla ja auttaa itseämme tiedostamaan rakkauden olemassaolo. (Hare 2003, 9–11)

”Ihminen ei ole perimmältään ajatteleva tai tahtova, vaan rakastava olento” toteaa Määttä (2005, 208). Tämä toteamus puoltaa sitä, että rakkaus on ihmisen tärkein tunne, joka ohjailee meidän elämämme motiiveja ja kiinnostuksen kohteita. Rakkauden tulisi olla epäitsekästä antamista, mutta antaessaan varauksettomasti rakkautta, ihminen saa siitä iloa myös itselleen. ”Varaukseton rakkaus on rakastamista ilman ehtoja” (Campbell 1993, 40).

Ihminen tarvitsee rakkautta kaikkina ikäkausina. Rakkaus ilmenee eri ikäkausina erilailla, se voi ilmetä muun muassa äidin- ja isänrakkautena, lapsen rakkautena, romanttisena ja sukupuolisena rakkautena, lähimmäisen rakkautena, opettajan rakkautena, isänmaan rakkautena, rakkautena Jumalaan tai rakkautena työhön tai harrastuksiin.

”Jo antiikin kreikkalaisilla kerrotaan olleen toistakymmentä erilaista rakkauden laatumääritelmää” (Skinnari 2004, 24). Keskeisimmät määritelmät olivat eros, joka viittasi eroottiseen rakkauteen ja seksuaalisuuteen, philia ilmeni kiintymyksenä ystäviin ja agape oli pyyteetöntä ja uhrautuvaa rakkautta, joka ei odota vastarakkautta eikä laskelmoi. Meidän aikakautemme ihmiset liittävät rakkaus-käsitteen nimenomaan eroottiseen ja seksuaaliseen rakkauteen, kun

taas rakkauden kasvatukseen ja henkisytyteen liittyvät määritelmät, philia ja agape, ovat usein hukassa. Pedagogisen rakkauden kannalta juuri philia ja agape – määritelmät ovat tärkeimmät, koska ne kuvaavat henkisten ja psyykkisten rakkauden ulottuvuuksien aktivoitumista. (Skinnari 2004, 24–25.) Pedagoginen rakkaus, kuten agape-rakkauskin, merkitsee rakastamista kokonaisvaltaisesti, josta ei odoteta itselle mitään palkintoja (Pursiainen 1990, 39).

2.2 Pedagogisen rakkauden käsite historiasta nykypäivään

Mitä tarkoittaa käsite pedagoginen rakkaus? Onko se noussut uutena ”keino-na” kasvattaa opiskelijoita, vai onko se lisävaatimus jo muutenkin raskaaseen opettajan työhön. Ei, se on kasvatuksellista rakkautta, joka Skinnarin mukaan ”helpottaa elämää ja työtä ja tekee työn mielenkiintoiseksi” (Skinnari 2004, 26).

Pedagoginen rakkaus – käsitteenä, ei ole uusi. Se on kylläkin vieras useimmille nykyisin toimiville opettajille ja kasvattajille, koska se on ollut unohduksissa kasvatustieteen käsitteistöstä noin 1950–1960-luvulta lähtien. Suurin osa maamme kasvatustieteilijöistä on, 1960-luvun jälkeisenä aikana, keskittynyt pikemminkin käsittelemään tehokkuutta, metakognitioita ja didaktisia prosesseja. ”Sydämen virran hehkuttelua” ei koettu tieteelliseksi. (Skinnari 2004, 19.)

1900-luvun alkupuolella pedagoginen rakkaus oli yleinen käsite, sitä kutsuttiin myös opettajan kasvatukselliseksi rakkaudeksi. Kristillinen kasvatustapa oli hyvin voimakkaasti mukana tämän aikakauden kasvatustapahtumissa ja sitä kautta oli helppoa liittää rakkaudellinen asenne kasvatettavia kohtaan. Uskontoihin liittyvä lähimmäisen rakkaus on hyvin samankaltaista rakastamista kuin pedagoginen rakkauskin. 1900-luvun alkupuolen kasvatustieteilijät Haavio (1948), Harva (1955) sekä Salomaa (1947) ovat käsitelleet kirjoissaan pedagogisen rakkauden merkitystä opettajan työssä. He kaikki pitävät pedagogista rakkautta yhtenä opettajan tärkeimmistä ominaisuuksista (mm. Haavio 1948, 72; Salomaa 1947, 118).

Salomaan mukaan ”kasvatuksellinen rakkaus, on se aurinko, joka lämmittää lapsia” (Salomaa 1947, 118–119). Salomaa korostaa myös, että rakastava asenne on opettajan yksi tärkeimmistä ominaisuuksista, joka opettaa opettajia ymmärtämään kasvatettavien hyviä ja huonoja puolia sekä heidän iloja ja surujaan. Rakkaus auttaa opettajaa ymmärtämään kasvatettavan ainutlaatuisuuden ja yksilöllisyyden arvon. Rakkaudesta voi kasvaa opettajalle sellainen luonteen ominaisuus, että hän osaa suhtautua elämään ja ihmisiin positiivisesti, toiveikkaasti ja luottavaisesti. Liian asiantuntijamainen, kylmä ja luotaantumattava suhtautuminen opettamiseen, voi olla hyvin pelottava kokemus kasvatettaville. (Salomaa 1947, 118–119.)

Haavion mielestä kasvattajalla on velvollisuus kahteen suuntaan, kasvatuksellinen rakkaus lasta kohtaan ja toisaalta ohjata lasta elämään hyvien arvojen mukaisesti. Haavio näkee pedagogisessa rakkaudessa kaksi tekijää: luonnonomaisen sekä siveellisen tekijän. Luonnonomainen rakkaus nousee esiin opettajan luonteesta ja voi ilmetä vietinomaisena kiintymyksenä kasvatettavia kohtaan sekä haluna ohjata ja suojella heitä. Siveellinen tekijä pedagogisessa rakkaudessa johtuu yleensä siveellisen velvoituksen tunteesta sekä opettajan tuntemasta vastuusta kasvatettavia opiskelijoita kohtaan. Opettajan on tunnettava vastuunsa saattaa opiskelijat kasvamaan omiksi eheiksi persoonallisuuksiksi eikä turmella heidän mieltään käyttämällä valtaansa väärin, esimerkiksi seksuaalisella tavalla tai osoittamalla välinpitämättömyyttä kasvatettavaa kohtaan. Kun opettajan rakkaudellisesta asenteesta kasvatettavia kohtaan löytyy sekä luonnonomainen että siveellinen puoli, niin silloin se Haaviota lainaten ”saavuttaa parhaiten sen luontevuuden, lämmön ja sydämellisyyden, joka löytää vastakaikua nuoren sydämessä”(Haavio 1948, 71). Onko rakastava asenne sitten synnynnäinen, Haavion mielestä ei ole, hänen mielestä kaikki opettajat eivät aloittaessaan osaa välttämättä rakastaa, mutta jokainen voi oppia rakastamaan kasvatettaviaan toimimalla paljon heidän kanssaan. (Haavio 1948, 67–72.)

Rakastava asenne kasvatuksessa on aivan luonnollista ja luontevaa pienten lasten, esimerkiksi alle kouluikäisten ja pienten koululaisten, kasvatuksessa, mutta miksi se pikkuhiljaa häviää lasten kasvaessa isommiksi. Ei sen tarvitsisi

hävitä, kyllä jokainen meistä tarvitsee rakkautta kaikkina ikäkausina vauvasta vaariin. Urpo Harvakin toteaa kirjassaan *Aikuiskasvatus*, että ”myös aikuis-
kasvattajan perussuhtautumisena opastettaviinsa täytyy olla pedagoginen
rakkaus, kaikesta itsekkyydestä vapaa pyrkimys auttaa ihmistä rikkaampaan
elämään ja oman itsensä löytämiseen” (Harva 1955, 60).

Pedagoginen rakkaus on tänä suorittamisen, yksilöllisyyden arvostamisen se-
kä oppimaan oppimisen aikakautena noussut takaisin tietoisuuteen, kasvatus-
tieteilijöiden tutkimuksien kohteeksi sekä yhdeksi tärkeäksi opettajan ominai-
suudeksi. Muun muassa Skinnari (2004) on 2000-luvulla tutkinut ja kirjoittanut
tästä käsitteestä paljon.

Aikakauttamme leimaa suorittaminen, mutta olemmeko onnellisia siitä? Kou-
luissa, harrastuksissa, työelämässä, joka paikassa vaaditaan aina vain lisää
tehokkuutta ja suorituksia, aina pitäisi olla paras! Milloin voisimme taas olla
arvokkaita omina itsenämme? Skinnari (2004, 28) miettiikin, ”olisiko aika
kääntää katse myös sisäisyyteen?” Tämän avulla voisimme löytää sisältämme
sen arvokkaan ytimen. Ville voisi löytää ”Villeytensä” ja Pekka ”Pekkuutensa”
eli kukin voisi löytää tällä tavalla sisältään aidon itseytensä ja sitä kautta pyrkiä
kohti oman elämänsä päämääriä (Skinnari 2004, 29).

Pedagogisen rakkauden yhteyteen Skinnari on liittänyt ”ikuisen pedagogiikan”
– käsitteen, jonka perimmäisenä arvona on ihmisen inhimillinen kasvu ja sen
tukeminen. Siinä ihmistä sinänsä pidetään arvokkaana ja tarkoituksena olisi;
että jokainen löytäisi sisimmästään oman itseytensä. Eikö elämäntarkoitus
pitäisi olla eheäksi ihmiseksi kasvaminen ja oman paikkansa löytäminen maa-
ilmassa? Kuinka moni haluaa olla arvokas vain välineellisesti, omien suoritus-
tensa kautta? Skinnarin mukaan ”konstruktivismin korostama oppimaan oppi-
minen ei riitä tilanteen ratkaisuksi, vaan sitä olisi laajennettava kasvamaan
saattamiseen”(Skinnari 2004, 30). Opettajan toiminnassa kasvamaan saatta-
minen merkitsisi kasvatusta, jonka avulla edistetään opiskelijoita kasvamaan
”kokonaisiksi”, eheiksi ihmisiksi ja löytämään oman elämänsä tarkoitus. Kaikki
meistä kaipaavat varmasti aitoa ihmisyyttä ympärilleen. (Skinnari 2004, 28–
31.)

1970 – ja 1980 – lukujen aikana, kun koulutusta yhdenmukaistettiin ja tasa-arvoistettiin, oli vaarana ”tasapäistyminen”. Tilannetta alettiin korjata opiskelun yksilöllistämällä muun muassa luokaton lukio ja henkilökohtaiset opintosuunnitelmat olivat tällaisia uudistuksia. Nyt 2000–luvulla yhteisöllisyys ja yhteisöllinen vastuu ovat vaarassa taas jäädä yksilöllisyyden ja yksilön omaa etuaan tavoittelevien pyrkimysten varjoon. Skinnari heittääkin haasteen 2000–luvulle, ”voisiko yksilön vapauden ja yhteisöllisen vastuun yhdistää?” (Skinnari 2004, 39.)

3 RAKKAUS KASVATUKSESSA

3.1 Mitä kasvatusta on?

Mitä kasvatuksella tarkoitetaan ja mihin sillä pyritään? Kenelle kasvattaminen kuuluu, kuka siitä on vastuussa? Kasvatus on pohjimmiltaan jonkin saattamista kasvamaan. Ihmisen kasvatukseen liittyen Määttä on lainannut tekstissään Juhani Aaltolan teesiä kasvatuksesta: ”ihminen ei ole valmis, vaan hän on jostain tulevaa, joka täytyy kasvatuksen avulla rakentaa” (Määttä 2005, 208). Eli kasvatus on siis tietynlaista rakentamista ja sen tukemista.

Kuten jo aikaisemmin on todettu, että ihminen on ajatteleva, tahtova ja ennen kaikkea rakastava olento, niin sen vuoksi myös kasvatuksen on ohjattava ihmistä tähän suuntaan (Määttä 2005, 208). Kasvattajan on siis ohjattava kasvatettavaa ajattelemaan, tahtomaan ja rakastamaan, tekemään arvokkaita päätöksiä omassa elämässään, joista hän pystyy myös kantamaan vastuun. Kasvattajan on tarvittaessa pystyttävä kuitenkin myös ohjaamaan kasvatettavaa pois ”väärältä tieltä”, jos tämä on sinne ajautunut ja pystyttävä sanomaan ei, eli käyttämään kasvattajan auktoriteettia. Kasvatussuhde muodostuu aina epätasaiseksi eli opettaja kasvattajana on aina hiukan ”ylempänä” kuin kasvatettava opiskelija. Jos he olisivat tasaveroiset ja opettaja yrittäisi silti kasvattaa opiskelijaa, niin hän pitäisi opiskelijaa ikään kuin alempiarvoisena, mutta kun

opettaja on ylempänä, niin silloin hän kasvattaessaan ylentää opiskelijaa tasaveroiseksi itsensä kanssa. (Ojakangas 2001, 51.) Kouluissakin opettajien auktoriteetti on välttämätöntä. Uusikylän mukaan ”oikea auktoriteetti ei alista lasta, eikä tuhoa lapsen oma-aloitteisuutta ja itseluottamusta, vaan edistää niitä” (Uusikylä 2003, 129).

Kasvatusvastuu kuuluu meille jokaiselle, koska jokainen meistä kasvattaa ainakin omaa itseään elämänsä aikana. Itsekasvatusta tapahtuu kaikissa kehitysvaiheissa pienen vauvan toiminnoista lähtien. Pienellä lapsella itsekasvatus ei tapahdu kuitenkaan ilman apua, vaan kasvattajan on aikuisena luotava lapselle tilaisuuksia ja annettava hänelle välineitä omien voimiensa harjoittamiseen. (Wilenius 2002, 67–68.) Esimerkiksi lapselle on luotu valmiudet oppia puhumaan, mutta tämä valmius ei aktivoidu, jos hänen kanssaan ei puhuta (Puolimatka 1999, 18). Myös ”Aristotelis-kristillisen perinteen mukaan lapsen kehitystä on ohjattava, mutta ei mielivaltaisesti. Kasvatuksen tarkoituksena on auttaa lasta löytämään itsensä eikä muokata hänestä kasvattajansa kopiota”. (Puolimatka 1999, 20.)

Kasvattajan päämäärät kasvatuksessa riippuvat hänen omasta ihmiskäsityksestään, millaisena hän itse kokee ja näkee ihmisen, joko itsekasvatuksessa tai toisen ihmisen kasvattamisessa. Kasvattajan on tärkeää tiedostaa oma ihmiskäsityksensä ja sitä kautta oma toimintansa. Auttaako hän todella kasvatettavia kasvamaan omaksi itsekseen vai pyrkiikö hän johdattelemaan kasvatettavia omien mieltymystensä suuntaan. Saman asian on todennut myös Wilenius vertauskuvallisesti: ”käsitetäänkö kasvatti vahaksi, jota kasvattaja muokkaa mielensä mukaan, vai siemeneksi, jota kasvattaja auttaa kasvamaan täysimittaiseksi” (Wilenius 2002, 67).

Skinnarin mukaan pedagogisen rakkauden mukaisen kasvatuksen päämääränä on, että ”kasvattaja ei laita kasvavaan tämän arvokkainta ydintä, vaan saatelelee ja tukee sen esiin pääsyä” (Skinnari 2004, 167). Parhaimmillaan opetuksessa esille tuotavat tiedolliset, taiteelliset että käytännölliset opiskelutavat auttavat opiskelijaa eli kasvatettavaa tutustumaan itseensä ihmisenä ja herättävät ajatuksia omasta elämästä ja sen tarkoituksesta. (Skinnari 2004, 167.)

3.2 Pedagogisen rakkauden merkityksellisyys kasvatuksessa

Jokainen voi varmasti myöntää pitävän siitä tunnetilasta, että minua rakastetaan. Edellä on jo sanottu, että kaikki tarvitsevat rakkautta kaikkina ikäkausina, mutta erityisesti lapset tarvitsevat kasvaessaan ja kehittyessään rakkautta. Vanhempien tehtävänä olisi luoda tällainen rakastava ja välittävä ilmapiiri koteihin. Aikakauttamme leimaava kiire heijastuu valitettavan usein perhe-elämään. Rikkaassa Suomessakin on valitettavan paljon heitteille jätettyjä lapsia, ihan ns. ”normaaleissa” perheissä. Usein hyvitetään perheen yhdessä-oloa rahalla tai tavaroilla. Tavarat voivat kyllä olla lapselle mieleisiäkin, mutta eivät ne korvaa sitä yhdessäoloa ja vuorovaikutusta perheen jäsenten kesken. (Uusikylä 2003, 85–86.) Yhdessä olon aikana lapsi saa kokea olonsa turvallisiksi ja hyväksytyksi ja nämä asiat ovat omiaan kohottamaan lapsen itsetuntoa ja auttavat lasta kasvamaan eheäksi, ”kokonaiseksi” ihmiseksi. Nämä ovat myös hetkiä, jolloin lapsi voi purkaa tunteitaan, niin hyviä kuin huonojakin, etteivät ne pääsisi patoutumaan hänen sisällensä.

Saavatko ihmiset kasvaessaan tarpeeksi rakkautta? Toiset varmasti saavat, mutta toiset ehkä eivät, tähän kysymykseen löytyy varmasti useita vastauksia. Rakkauden puutteesta kasvatuksessa on saatu kuitenkin huolestuttavia merkkejä 1990-luvulta lähtien, esimerkiksi Wilenius (2002, 12) on lainannut teoksessaan Stakesin julkaisemaa tutkimusta Mikä lapsiamme uhkaa (2001), jossa todetaan, ”että enemmistö 7–14-vuotiaista lapsista voi jo huonosti”. 1990-luvulta lähtien lasten ja nuorten mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet ja vaikeutuneet huomattavasti. Yleisimpiä ovat: masennus, ahdistus ja käyttäytymishäiriöt, myös huumeiden kokeilut ja käyttö ovat lisääntyneet hälyttävästi. Päihteiden avulla halutaan ikään kuin paeta ”kovasta” ja julmasta maailmasta ja haetaan vahvoja elämyksiä arjen keskellä. (Wilenius 2004, 10–12.)

Tutkimukset ovat osoittaneet myös sen, että väkivaltaiset tietokonepelit lisäävät pelaajien aggressioita, jotka osaltaan ovat varmasti vaikuttaneet lasten ja nuorten lisääntyneisiin käyttäytymishäiriöihin ja väkivallantekoihin (Wilenius 2002, 9–10). Samankaltaisia oireita voivat aiheuttaa myös TV- ja video-

ohjelmat. Wilenius kutsuukin pääasiassa sisätiloissa kasvaneiden lasten rauhattomuutta ja mekastusta ”Disney oireyhtymäksi” (Wilenius 2002, 22). Teknologian kehitys on aiheuttanut osaltaan myös sen, että lasten leikit ovat erkaantuneet luontoleikeistä. Materialistinen maailma näkyy selkeästi joka paikassa, lasten huoneidenkin valtavat lelumäärät ovat todellisuutta, leikkeihin tarvitaan nykyisin viimeistä muotia olevat lelut, enää ei riitä itse luonnonmateriaaleista tehdyt lelut. Tavaroiden arvostus on kadonnut kulttuuristamme lähes kokonaan, koska suurimmalla osalla kansasta on mahdollisuus hankkia materiaalia helposti ympärilleen, eikä niiden eteen joudu tekemään niin paljon työtä kuin ennen, esimerkiksi 30–40 vuotta sitten. Lelujen mennessä rikki ne viedään kaatopaikalle ja hankitaan rahalla uusia vanhojen tilalle.

Tehokkuus ja kiire ovat myös seikkoja, jotka lisäävät kaiken ikäisten ihmisten pahanolon tunnetta. Nykyisin kaikkea mitä vain pystytään mittaamaan, niin sitä mitataan, koulujen menestymisen ja tehokkuuden mittauksetkin ovat tulleet jäädäkseen ja mittarina on yleensä raha. Suorittaminen on keskeistä joka paikassa ja ihminen on usein arvokas vain välineellisesti. Ei siis ihme, jos pahoinvointi vain lisääntyy ja lisääntyy. Tehokkuus on siirretty jo lasten kasvatamiseenkin, Wileniuskin toteaa, että ”lapsen kasvua ja kasvatusta arvioidaan yleensä siltä kannalta, miten lapsesta saadaan mahdollisimman nopeasti tehokas työelämän jäsen, ei lapsuuden omista tarpeista käsin” (Wilenius 2002, 18). Miksi lapselta siis ”riistetään” mahdollisuus olla lapsi, vaikka se olisi niin tärkeää eheäksi ihmiseksi kehittymisen kannalta.

Lapsi ei ole kauppatavara eikä teollisuustuote, ei priimaa eikä sekundaa, vaan laadullisesti jotain aivan muuta: ihminen, jonka kehitys aikuiseksi vaatii parikymmentä vuotta, olio, jolla on järki, tunteet, kyky tuntea tuskaa ja iloa, erottaa oikea ja väärä (Uusikylä 2003, 99).

Yhteiskunnan tulevaisuuden kannaltakin olisi tärkeää antaa lasten kehittyä leikkien avulla, rakastavassa ilmapiirissä, koska tullakseen toisista ihmisistä välittäväksi ja luovaksi aikuiseksi täytyy ensin saada olla luova ja leikkivä lapsi. Ja luovaksi lapseksi kehitytään nimenomaan leikkien avulla. Luovuus kehittyy mielikuvituksen avulla, jota lapsi harjoittaa leikeissä ja satutuokioiden aika-

na. (Wilenius 2002, 18–23.) Myös Uusikylä on samaa mieltä, hän kirjoittaa näin: ”Kun hyväksymisen, rakkauden ja turvallisuuden tarpeet on tyydytetty, voi kasvaa kansalaisia, jotka ovat paitsi tehokkaita myös viisaita ja kypsä aikuisia (Uusikylä 2003, 77).

Nämä kaikki edellä mainitut seikat tuovat esille sen, että rakkautta ja pedagogista rakkautta tarvitaan nyky-yhteiskunnassa entistä enemmän. Ihannetilanne olisi, että lapsi kokisi rakkauden, välittämisen ja turvallisuuden tunteita kotioloissaan koko lapsuuden ajan, sillä vanhemmilla on edelleen päävastuu lapsen kasvatuksessa. (Wilenius 2004, 53.) Näin ei kuitenkaan aina tapahdu, joten sen vuoksi opettajan pedagogisen rakkauden merkitys korostuu. Jos kotioloissa ilman rakkautta ja huolenpitoa jäänyt lapsi tai nuori, saisi edes koulussa kokea yhteenkuuluvuuden tunteita ja sen että opettaja välittää ja hyväksyy hänet aidosti ja on kiinnostunut hänen tekemisistään ja oppimisestaan. Silloin opettajan rakkaus, pedagoginen rakkaus, voisi olla hyvin merkityksellistä oppilaan näkökulmasta. Se voisi olla tällaisessa tilanteessa myös oppilaan itsetuntoa kohottava tekijä, joka auttaisi nuorta elämässä todella paljon. Opettaja voisi näin estää nuoren mahdollisen syrjäytymisen yhteiskunnasta. Opettajan tulisi olla lapselle ja nuorelle turvallinen aikuinen, johon voi luottaa, joka on lähellä ja joka osaa ”asettaa lapsen oikeuksille ja velvollisuuksille tämän ikäkausien mukaiset rajat (Uusikylä 2003, 8). Pedagoginen rakkaus on erittäin merkityksellistä edellä mainitun kaltaisissa tapauksissa, mutta se on erittäin tärkeää ihan jokaiselle oppilaalle.

4 PEDAGOGINEN RAKKAUS OPETTAJAN TOIMINNASSA

4.1 Pedagoginen rakkaus opettajuuden perustana

Harjusen mukaan niin opettaminen kuin rakastaminenkin ovat tahdon-asioita. Tahdonko olla opettaja? Tahdonko kohdata opiskelijat aidosti ja uskoa ja luottaa heihin vuosi toisensa jälkeen aina uudelleen? Harjusen mielestä ”on viisasta vastata kieltävästi, jos ei jaksa, halua tai voi”, mutta ”vilpityn myönteinen

vastaus taas tuo mukanaan työhön myös rakkauden – tai ainakin tahdon hyvään” (Harjunen 2003, 1).

Opettajan toiminnan lähtökohtana on aina hänen oma ihmiskäsityksensä, joka voi olla tiedostettua toimintaa tai vastaavasti myös tiedostamatonta. Tärkein tehtävä onkin saattaa ensiksi oma ihmiskäsityksensä tietoisien ajattelun kohteeksi, jotta voi analysoida omaa toimintaansa ja sitä kautta oppia itsestään opettajana uutta. (Skinnari 2004, 160.) Ihmiskäsityksen keskeisenä asiana on ihmisten kohtaaminen; mitä minä ajattelen toisista ihmisistä. Opetuksessa on kyse kohtaamisesta ja sen laadullisuudesta (Skinnari 2004, 57). Hyvän opettajan olemukseen tulee kuulua taito kohdata ihmiset aidosti, koska etenkin lapset ovat äärimmäisen herkkiä huomaamaan epäaidon kohtaamisen ja opetuksen. ”Rakastamaan kykenevä opettaja on ajattelultaan sivistynyt” ja totuudellisuus on ehkä korkein ajattelun sivistysominaisuus (Skinnari 2004, 161).

Hyvän opettajan ammattitaidon tulisi koostua aina sekä hyvistä vuorovaikutustaidoista ja ihmistuntemuksesta että oppisisältöihin liittyvästä asiantuntemuksesta. ”Opettaja on parhaimmillaan esimerkki maailman ja sitä koskevan tiedon, totuuden ja viisauden rakastajasta” (Skinnari 2004, 180). Pedagogisen rakkausasenteen kasvatustyössään omaava opettaja ei halua kasvattaa oppilaistaan omia kopioitaan eikä hän myöskään aseta kasvatettavilleen tavoitteita ulkopuolelta. Opettaja on pikemminkin kuin puutarhuri, joka kasvattaa siemenistä omia taimiüksilöitänsä ja luottaa ja tukee yksilöiden kasvua matkan varrella. Hyvä, välittävä opettaja myös ”tunnustaa jokaisen on oikeuden omaan itsetajuntaan sekä omaan elämänsuunnitelmaan”. (Skinnari 2004, 180–181.)

4.2 Miten pedagogista rakkautta voi oppia

Vaikka rakkaus pohjimmiltaan onkin salaisuus, jota ei voi kunnolla määritellä, eikä hallita, pakottaa tai omistaa, niin silti voimme päästä sen lähelle. Pedagogisen rakkauden kohdalla voi todeta samoin kuin muidenkin rakkauden määritelmien. Opettajina voimme kuitenkin oppia rakastamaan. Pedagoginen rakkaus opettajan ominaisuutena ei ole synnynnäinen (Haavio 1948, 72). Vis-

karin mukaan ”jokainen joka herää kysymään, miten pedagogista rakkautta on mahdollista toteuttaa opetustyössä, on jo aloittanut oman matkansa sitä kohti” (Viskari 2003, 156).

Opettamisessa on kyse opiskelijan aidosta kohtaamisesta ja hänen auttamisestaan opiskelijan omista lähtökohdista ja tarpeista käsin. Tämä vaatii sitä, että opettajan on kehitettävä ammattitaitonsa lisäksi myös itsetuntemustaan. (Viskari 2003, 155–156.) Opettajan on ensin opittava rakastamaan itseään ennen kuin hän kykenee rakastamaan muita (Uusikylä 2003, 202). Itseään rakastaminen ei kuitenkaan saa merkitä itsekästä rakastamista vaan itsensä rakastamista ja hyväksymistä omana, aitona itsenään.

4.3 Pedagogisen rakkauden ongelmallisuus opettajan toiminnassa

Rakkautellinen kasvatus ei ole ongelmaton. Esimerkiksi kaikki opettajat eivät ymmärrä rakkauden merkitystä, minkä vuoksi he eivät myöskään pysty kohtaamaan opiskelijoita sellaisina, mitä he oikeasti ovat, mikä on pedagogisen rakkauden lähtökohta. (Viskari 2003, 169.)

Opiskelijoiden ja opettajien ikäerot vaikuttavat kohtaamiseen paljon, myös sukupolvien väliset kulttuurilliset erot voivat etäännyttää opettajan ja opiskelijat todella kauaksi toisistaan, jolloin saattaa käydä niin, että opiskelijat eivät etäisyyden vuoksi halua kertoa opettajalle itsestään. Etäisyys voi syntyä myös siitä, että opettaja pitää yllä liiallista asiantuntijan roolia eikä niinkään ymmärrä kasvatuksen merkitystä opettajan työssä. Etäisyyden vastakohta, ihmisen aito kohtaaminen olisi kuitenkin se päämäärä, jota kohti rakkaudellisessa kasvatuksessa tulisi pyrkiä. (Viskari 2003, 169.)

Arviointi on myös sellainen asia, joka saattaa etäännyttää opettajat ja opiskelijat omiin maailmoihinsa. Koska arvioinnilla on edelleen niin keskeinen merkitys opettajan toiminnassa, niin opiskelija ei välttämättä halua näyttää opettajalle, sitä millainen hän aidosti ja sisimmässään on, ettei hän samalla paljastaisi omia mahdollisia puutteitaan. Herääkin kysymys, onko kaikki arviointi tarpeellista? Jos koulutuksen lähtökohtana olisikin kasvattaa "kokonaisia" elämänsä

hallitsevia ja vastuuta kantavia aikuisia ihmisiä, niin onko tuo kaikki "nippelitiedon" ja ulkoa luetun muistamisen mittaaminen tarpeellista? Lukemaan ja laskemaan oppiminen on toki tärkeää, eri kansojen kulttuurisia taustoja on myös hyvä oppia tuntemaan oppiakseen paremmin ymmärtämään heidän toimintaansa. Ammatillisissa oppilaitoksissa ammatteihin liittyvien perustietojen ja -taitojen opettaminen ja arviointi on tarkoituksenmukaista. Mutta olisiko koulutuksessa tärkeää keskittyä tiedon opettamisen lisäksi myös vielä enemmän siihen, miten opiskelija kasvaa ihmisenä ja millaiset ovat hänen elämänhallintataitonsa. Wilenius on myös sitä mieltä, että koulutuksessa painotetaan keskeisesti tiedon oppimista. Hän toteaa, että "koulussa opitaan tietojen, ei tunteiden käsittelyä" (Wilenius 2002, 10). Tekniikan kehittyessä koulutuksen tulisi myös tähdätä eettisesti arvokkaiden valintojen tekemiseen. (Wilenius 2002, 12–14.)

Opiskelijoiden tunnekokemukset ovat tärkeitä tietojen oppimisen kannalta, koska ne vaikuttavat paljon siihen millainen motivaatio opiskelijalle syntyy opittavaa asiaa kohtaan. Tunteet motivaation perustana voivat joko edistää tai estää oppimista. Esimerkiksi jotain opiskelijaa saattaa pelottaa liikunta, toinen taas saattaa nauttia erittäin paljon matematiikasta ja yleensä näihin tuntemuksiin liittyy kokemuksia, jotka ovat synnyttäneet nämä positiiviset tai negatiiviset tuntemukset. "Välittävä opettaja hyväksyy niin omat kuin opiskelijoidensakin tunteet oleelliseksi osaksi opetusvuorovaikutusta". (Viskari 2003, 169–170.)

Aito välittäminen ja rakastava asenne opettajan työssä ei ole silloinkaan täysin ongelmatonta, kun opettaja kokee rakkauden ja aidon kohtaamisen tärkeäksi asiaksi. Kiire ja suuret opiskelijaryhmät ovat opettajan työn arkea tänä päivänä. Aikaa yksilölliseen opetukseen ja opiskelijan aitoon kohtaamiseen jää vähän. Lisäksi myös niiden opiskelijoiden määrä on lisääntynyt, jotka eivät saa tarpeeksi rakkautta kotona, jolloin he kaipaisivat sitä entistäkin enemmän koulussa. (Viskari 2003, 170.)

Opettajilta odotetaan todella paljon: milloin heidän tulisi toimia äitinä tai isänä, milloin terapeutina, sosiaalityöntekijänä tai poliisina. Valtio ja kotikunta odottavat opettajilta taas, että he olisivat tutkijoita, koulunsa kehittäjiä, tulevaisuu-

den muutosagentteja yms. Ei siis ole mikään ihme, jos opettajat, yrittäessään kasvattamisen ja opettamisen lisäksi toimia kaikissa edellä mainituissa "rooleissa", turhautuvat ja kokevat itsensä riittämättömiksi. Tähän Viskari antaa neuvoksi, että "opettajan on hyvä tunnistaa yhteiskunnallisia muutoksia sekä niitä rakenteellisia seikkoja, jotka vaikuttavat hänen työhönsä, ettei hän kantaisi syyllisyyttä asioista, joita ei ole saanut itse aikaan" (Viskari 2003, 172). Erittäin tärkeää olisi, että riittämättömyyden tunteesta huolimatta opettaja jaksaisi silti välittää opiskelijoistaan ja pitää toivoa yllä tulevaisuuden suhteen. (Viskari 2003, 170–172.) "Opettajat ovat yksi tärkeimmistä avaimista Suomen ja suomalaisten hyvinvointiin ja korkeatasoiseen osaamiseen – ei vain tänään, vaan myös huomenna" (Uusikylä 2003, 136).

5 KYSELY KESKISUOMALAISILLE AMMATILLISILLE OPETTAJILLE

5.1 Kysely aineiston hankintamenetelmänä

Kysely on yksi tiedonhankintamenetelmä tutkimusta tehdessä. Kun käytetään kyselyä tiedonhankintamenetelmänä, niin siitä käytetään myös nimitystä surveytutkimus. Surveytutkimuksessa voidaan tietoa hankkia myös haastattelemalla. Surveytutkimus kuuluu empiiriseen tutkimussuuntaukseen, koska kyselytutkimuksessa on kysymys aina jostain tietystä reaali maailman ilmiöstä. (Uusitalo 1999, 60–90.)

Kyselyn avulla tehtäville tutkimuksille on tyypillistä, että valitaan ensin jotakin kohderyhmää edustava perusjoukko ja siitä otos, joita pyydetään vastaamaan kyselyyn. Perusjoukko voi olla esimerkiksi tietyn alueen opettajat tai valitun yrityksen henkilöstö. (Uusitalo 1999, 90–91.)

Kysely voidaan toteuttaa joko posti- tai verkkokyselynä tai kontrolloituna kyselyynä, jossa tutkija menee henkilökohtaisesti paikan päälle jakamaan kyselylomakkeet ja ohjeistamaan sen täyttämisen. Olennaista on, että vastaaja täyttää

kyselylomakkeen itse ja että kaikilla vastaajilla ovat samat kysymykset. Kyselytutkimuksen etuja ovat, että sillä voidaan kerätä laajoja aineistoja suhteellisen vaivattomasti ja nopeasti, se on tehokas menetelmänä ja säästää tutkijan aikaa ja etenkin verkkokysely saadaan heti sähköiseen muotoon ja analysoitavaksi. Lisäksi kyselytutkimukset ovat kustannuksiltaan melko edullisia tehdä. Kustannusten kannalta verkkokysely on vielä edullisempi kuin postikysely, koska postikyselyyn on hankittava lähetysmateriaalit ja palautuskuori postimerkillä varustettuna. Nykyisin suurimmalla osalla aikuisväestöstä on sähköposti, josta ei kyselyn lähettämisen ja vastaamisen kannalta tule ylimääräisiä kuluja. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 184–185.)

Kyselyn haittapuolina voidaan pitää muun muassa näitä seikkoja: ei tiedetä, ovatko vastaajat vastanneet kyselyyn huolellisesti ja rehellisesti, kuinka hyvin vastaajat ovat olleet perehtyneitä kysytyihin asioihin sekä ovatko vastaajat ymmärtäneet kysymykset ja mahdolliset vastausvaihtoehdot oikein. Myös vastaamattomuus eli kato on iso ongelma etenkin posti- ja verkkokyselyissä. Parhaimmillaan suurelle, valikoimattomalle vastaajajoukolle saadaan vastausprosentiksi 30–40%. (Hirsjärvi ym. 2004, 184–185.)

Kysymykset voidaan muotoilla eri tavoin, ne voivat olla esimerkiksi avoimia kysymyksiä, joissa kysymyksen perään on jätetty vastausta varten tyhjä tila, monivalintakysymyksiä, joissa on valmiina vastausvaihtoehdot tai ne voivat olla asteikkoihin tai erilaisiin skaaloihin perustuvia, joissa tutkija on esittänyt väittämiä ja vastaaja valitsee asteikosta itselleen sopivimman vaihtoehdon. Vaihtoehtoasteikkona voi olla esimerkiksi täysin samaa mieltä, hiukan samaa mieltä, neutraali kanta, hiukan eri mieltä, täysin eri mieltä, en osaa sanoa –asteikko. Kysymysten avulla voidaan kerätä tietoja muun muassa tosiasioista, käyttäytymisestä, tiedoista, arvoista ja asenteista sekä erilaisista uskomuksista, käsityksistä ja mielipiteistä. (Hirsjärvi ym. 2004, 186–189.)

5.2 Kyselyn suunnittelu Keski-Suomen alueen ammatillisille opettajille

Kyselyn suunnittelu alkoi tiedonhankinnasta sekä käsitteen pedagoginen rakkaus – määrittelemisestä. Koska käsite oli vieras myös itselleni, tämä ensimmä-

mäinen vaihe oli erityisen tärkeä, että olin itse selvillä siitä, mitä kyselyn avulla halusin selvittää. Myös näkökulman miettiminen työn alkuvaiheessa oli erityisen tärkeää, etten sortunut kyselemään aiheesta pintapuolisesti, vähän jokaisen osapuolen kannalta. Itselläni näkökulmana oli kysyä pedagogisesta rakkaudesta opettajan työn kannalta ja laatia kysely sen mukaisesti. Kohderyhmäksi valitsin toisen asteen ammatillisissa oppilaitoksissa toimivat opettajat. Heidän ajatuksiaan pedagogisesta rakkaudesta halusin selvittää sen vuoksi, koska itse päteväidyn toisen asteen ammatilliseksi opettajaksi. Keski-Suomi tämän kyselyn alueena oli hyvä ja kysely oli suhteellisen helppo toteuttaa. Alueella toimii kolme isoa koulutusorganisaatiota: Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskus, Jyväskylän ammattiopisto ja Jämsän seudun koulutuskeskus, joiden opettajat toimivat kyselyni vastaajina.

Teoreettisen tiedonhankinnan myötä minulle selvisi, että käsitteenä pedagogista rakkautta ei ole tutkittu paljon, esimerkiksi käytettäessä asiasanahaussa sanaa pedagoginen rakkaus, löytyi vain yksi teos. Tiedonhankinnan edetessä sain todeta, että tutkimustyö tästä käsitteestä on lisääntynyt 2000-luvun alusta lähtien. Näiden havaintojen myötä ajattelin, että pedagoginen rakkaus – käsitteenä ei ole varmasti kovinkaan tuttu nykyisin toimiville opettajille. Sen vuoksi pidin erittäin tärkeänä laatia kyselyyni ns. johdanto-osan, jossa kerroin lyhyesti mitä tarkoitetaan pedagogisella rakkaudella. Johdanto-osan ei ollut tarkoituksena millään tavoin johdatella vastaajia vastauksissaan, mutta se antoi suuntaviivoja asiasta, mistä oli kyse.

Kysymykset laadin samalla rakenteella, kuin miten olen kirjoittanut teoreettisen viitekehyksenkin. Jokaisesta työn kannalta tärkeästä asiasta laadin yhden kysymyksen. Yhteensä sisällöllisiä kysymyksiä oli viisi sekä kuudentena kysymyksenä oli sukupuolen tiedusteleminen. Kaikki kysymykset olivat avoimia. Kyselyn tavoitteena oli selvittää pedagogisen rakkauden tunnettavuutta käsitteenä ammatillisten opettajien keskuudessa, heidän mielteitään kasvatuksen ja etenkin pedagogisen rakkauden mukaisen kasvatuksen merkitystä ammatillisessa koulutuksessa toisella asteella sekä heidän ajatuksiaan ja kokemuksiin pedagogisesta rakkaudesta opettajan käytännön työssä. Viimeisenä kysyin tulevaisuuteen suuntaavan kysymyksen: Voisiko pedagoginen rakkaus

olla ”avain” parempaan huomiseen? Eli kannanottoja opettajuuden kehittämiseen tulevaisuudessa. (Liite 1)

5.3 Kyselyn toteutus

Kysely toteutettiin 6.4. – 20.4.2006 hiukan porrastetusti eri oppilaitosten välillä. Kysely lähetettiin sähköpostilla Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskuksen ja Jyväskylän ammattiopiston kaikille opettajille sekä Jämsän seudun koulutuskeskuksen tekniikan ja liikenteen sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousalan opettajille. Kyselyyn vastasivat sekä ammatillisten aineiden sekä yleisaineiden opettajat.

Ennen kyselyn lähettämistä olin puhelimitse yhteydessä jokaiseen organisaatioon, kysyäkseen luvan kyselyn suorittamiseen. Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskesuksesta minulle myönnettiin lupa välittömästi puhelimesta ja luvattiin toimittaa kysely eteenpäin organisaation sisäisten sähköpostilistojen avulla opettajille. Jyväskylän ammattiopiston johtajalle lähetin sähköpostilla kirjallisen kyselylupapyyynnön ja sain vastauksen luvan myöntämisestä sekä sähköpostilla että postitse kirjallisena (liite 2). Jyväskylän ammattiopistossa kyselyn lähettäminen eri oppilaitoksiin onnistui myös koulun sisäisten tiedottajien avulla. Jämsän seudun koulutuskeskuksen tekniikan ja liikenteen koulutusjohtajaa lähestyin myös sähköpostilla ja lupa myönnettiin sähköpostin välityksellä. Nämä kyselylomakkeet lähetin itse suoraan opettajien sähköposteihin.

Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista. Opettajat pystyivät kirjoittamaan vastauksensa suoraan kyselylomakkeeseen ja lähettämään sen minun sähköpostiini. Kyselyn mukana oli ohjeistus kuinka tulee toimia vastaamisen suhteen.

Kyselyyn vastasi yhteensä 38 opettajaa, joista 17 oli miehiä ja 21 oli naisia. Kyselyn saaneista opettajista minulla ei ole tarkkaa lukumäärää, mutta heitä oli kuitenkin useampia satoja, joten vastausprosentti ei nouse kovin korkeaksi. Kyselyn tulosten määrittelymisen kannalta vastauksia tuli oikein sopiva määrä, koska kysymykset olivat kaikki avoimia, niin suuremman aineiston käsittelyssä olisi voinut tulla vaikeuksia.

5.4 Kyselyn luotettavuus

Kyselyni ei ole tieteellinen tutkimus, sen vuoksi pyrin välttämään tutkimus-sanankäytöstä työssäni. Kyselyn avulla on ollut tarkoitus kerätä aineisto, keskisuomalaisten ammatillisten opettajien pedagogista rakkautta koskevista ajatuksista ja mielipiteistä, läheisempää tarkastelua varten.

Vastaukset ovat luotettavia, kun ajatellaan niitä jokaisen vastaajan henkilökohtaisina mielipiteinä. Koska kysymyksessä ei ole tieteellinen tutkimus, niin en voi tehdä johtopäätöksiä heidän vastauksistaan enkä hakea mitään valtakunnallisesti yleistettäviä tuloksia selvitettävänä oleviin kysymyksiin. Kysymysten vastaukset ovat ja tulevat olemaan koko ajan ainoastaan vastaajien henkilökohtaisia mielipiteitä ja tulevat esiintymään koko ajan siinä muodossa, minkälaisena minä olen ne vastaajilta saanut. Kyselyn tulokset kohdassa lainaamistani vastauksissa olevat nimet ovat keksittyjä.

6 KYSELYN TULOKSET

6.1 Onko pedagoginen rakkaus – käsitteenä tuttu opettajille?

Ensimmäisenä kysymyksenä kyselyssä kysyttiin, että: Onko pedagoginen rakkaus – käsitteenä sinulle tuttu? Suurin osa opettajista, 22 opettajaa 38:sta, vastasi, että käsite ei ole heille tuttu. Ei-vastauksen antaneista 10 oli naisia ja 12 oli miehiä eli suurta hajontaa ei sukupuolten välillä ollut.

Kyllä-vastauksen antaneita opettajia oli 9. Kahdeksan vastaajista oli naisopettajia ja yksi oli miesopettaja. Lopuille seitsemälle vastaajista käsite oli jossain määrin tuttu, muun muassa neljälle heistä oman opetuksen ja toiminnan kautta.

Muutamia otteita vastauksista:

Ei ole kaikkia ne kans keksii nimiksi, voishan tuo olla vaikka vastuun kantaminen tai välittäminen... rakkaus on aika vahva sana.. Oskari.

Ensi kertaa kuulin sanan..pedagoginen rakkaus.. hmm.. onpa muuten hyvä nimi. Mutta, kun luin tuota tekstiä, niin opettajuuteni aikana olen toiminut noin, vaikka käsite on ollut kyllä tuntematon. Annikki.

Teoriassa ei, mutta pitkässä käytännön työssäni erittäin tuttua. Amanda.

Kyllä, hyvin tuttu, opiskelen erityispedagogiikkaa. Hilda.

6.2 Kokevatko opettajat kasvatuksen tärkeänä asiana ammatillisessa koulutuksessa?

Toisessa kysymyksessä selvitettiin kasvatuksen tärkeyttä ammatillisessa koulutuksessa. Kaikki 38 vastannutta opettajaa pitivät kasvatusta tärkeänä tai erittäin tärkeänä osana opettajan työtä. Moni opettajista nostaa esille, että kasvatusta korostuu opetuksessa, koska opiskelijat ovat nuoria, vasta etsimässä itseään ja omaa ammattialaansa. Myös sellainen asia nousee vastauksista esille, että kasvatuksen tarve opettajan työssä on kasvanut tultaessa 2000-luvulle.

Esimerkkejä vastauksista:

Ammatillisessa koulutuksessa ei voida sivuttaa 2000-luvulla kasvattamisen roolia. Valitettavasti viime vuosien aikana kasvattajan rooli / työ on korostunut entisestäänkin ja ammatillinen ohjaus ja opetus jäänyt valitettavan usein toiselle sijalle. Kalle

Nuorisoasteella opiskelijat ovat vasta kehittymisensä kiihdytysvaiheessa, koen tärkeänä, että heillä on vanhempia ihmisiä, miksei myös opettajia kiihdytysratansa varrella neuvomassa, kanssaelämässä, kannustamassa, miksei myös huutelemassa kehotuksia vauhdin pudotukseen... Mirjami.

Kyllä se siihen kuuluu. Opiskelijamme (toinen aste) ovat tänä päivänä vielä ”itseään hakevia” nuoria, joille tavoitteet ja päämäärät elämässä eivät ole vielä itsestäänselvyyksiä. Osa opiskelijoista on tullut opinahjoomme etsimään itseään ja omaa alaansa. Pidän

kasvatuksen roolia oppilaitoksessa tärkeänä, mutta kuitenkin se kaikkein tärkein kasvatuksellinen näkökulma pitäisi löytyä kotoa ja perheen kautta. Hilikka.

*Martti Haavio: ”Opetus on kasvatusta”. Tällä hetkellä rakennus-
alalle hakeutuva / päätyvä opiskelija-aines tarvitsee huomattavan
paljon tukea aiemmin perusasioiksi koettujen taitojen hal-
tuunotossa (käyttäytyminen, kielenkäyttö, toisen koskemattomuus-
den tai omaisuuden kunnioitus, asenne työhön, sitoutumiseen ym.
ym. ym.) Ilman kasvatuksellista paradigmaa ei voi / jaksaa opettaa
sen enempää osaajuuden ammattilaisia kuin humanistisiakaan
puolia. Keijo.*

6.3 Pedagogisen rakkauden mukainen kasvatusasenne ammatillisen opettajan työssä

Kolmantena kysymyksenä kysyttiin, mitä opettajat ajattelevat pedagogisen rakkauden mukaisesta kasvatusasenteesta ammatillisessa koulutuksessa. Lähes kaikki vastaajat, 37 opettajaa 38:sta, pitivät tällaista kasvatusasennetta tärkeänä opettajan työssä, mutta osaan vastauksista sisältyi ristiriitoja. Osittain ristiriitoja aiheuttavat opettajien mielestä riittämättömät resurssit, ettei heillä ole aikaa yksilölliseen ohjaukseen ja aitoon kohtaamiseen sekä toisen ristiriidan aiheuttaa se, että mitä tehdä silloin, kun rakkaudesta ja välittämisestä huolimatta opiskelija ei motivoitu eikä viitsi edes yrittää. Monessa vastauksessa tuli esille myös sellainen seikka, että opettajan on itse osattava asettaa omien tunteidensa käytölleen rajat, oman jaksamisensa kannalta. Toisaalta osa opettajista oli taas sitä mieltä, että nimenomaan pedagogisen rakkauden avulla opettajakin jaksaa työssään paremmin.

Muutamia esimerkkejä vastauksista:

Pidän sitä tärkeänä sekä opiskelijan kannalta, että työssä jaksamisen kannalta. Jossain on aina voitava nähdä toivon kipinöitä. Kovillehan se monesti ottaa. Mutta ilokin on suuri, kun näkee ammatillisen ja ihmisenä kasvun ihmeen kuitenkin, sittenkin, vihdoinkin ja kaikesta huolimatta tapahtuneen. Joillakin ne jäävät iduilleen ja sekin on edistystä. Joskus epäonnistutaan kaikesta huolimatta tai pitää nostaa kädet pystyyn ja sekin on jaksettava kestää. Kerttu.

*”Ihminen sinänsä on arvokas”... Toisaalta onnistunut suoritus pal-
kitsee, kannustaa ja kasvattaa. Epäonnistuminen kasvattaa, jos
sen osaa katsoa oman osaamisen tilana, jota voi kehittää koh-
dennetusti, kun puutteet on kartoitettu. Pedagogin tulee terveesti
rakastaa myös itseään, pitää huolta henkisestä ja fyysisestä kun-
nosta sekä erityisesti oman alansa osaamisesta. Pedagogin tulisi
antaa opiskelijalle realistinen käsitys maailmasta, jossa ei ilman
tervettä itsekkyyttä pärjää. Ilmari.*

*Huomioimalla opiskelijat yksilöllisesti annamme heille liikkumava-
raa heidän omien ajatustensa kehittymisessä. Aina tämä ei ole
arkielämässä helppoa! Varsinkaan silloin, jos nuori ei ole kypsä
hyväksymään opiskeluaan ja pitää koulunkäyntiä pakollisena pa-
heena. Hilikka.*

*Hyvä periaate, mutta raskas toteuttaa käytännössä. Toteuttami-
nen alkaa olla mahdotontakin, sillä luokat pirstotaan moneen ker-
taan, viikkotunnit vähenevät, luokkakoot suurenevat, ts. ainoa
käytettävissä oleva resurssi on opettajaparan selkänahka. Jukka.*

Huomion arvoisina seikkoina esiin nousivat myös nämä asiat: osalle opettajis-
ta rakkaudellinen asenne opetuksessa, oli todella yksi tärkeimmistä lähtökoh-
dista omassa työssä ja toisena asiana esiin nousi se, että monet opettajat ko-
kivat rakkaus-sanana liian voimakkaana ilmaisuna, kun se liitetään opettajan
työhön.

*Rakkaus opiskelijoita ja omaa työtä kohtaan on oman opetukseni
peruspilareita. Se on täysillä panostamista työhön ja ihmisiin. Mi-
käli näin ei olisi, en voisi tehdä tätä työtä. Koen usein olevani vä-
hemmistönä tässä kovassa maailmassa, en saa vastakaikua tai
ymmärtämystä kollegoilta toimintaani. Kuitenkin saan koko ajan
positiivista palautetta opiskelijoilta toimintatavoistani. Marja.*

*(Termi on liian raju.) Kyllä oppilaista tulee välittää ja heidän ”pa-
rastaan” tulee edistää. Risto.*

*Asia on kaksijakoinen. Toisaalta opiskelijoista on välitettävä, mut-
ta en itse kyllä ihan rakkaudesta puhuisi. Kyseessä on tyypillinen
kasvatustieteen tapa ylidramatisoida asioita. Tieteellisenä ilmiönä
rakkaus on hankala: miten sitä mitataan? Voihan toista ihmistä
tukea ja auttaa, mutta ei sen silti rakkautta tarvitse olla. Oman
jaksamisen takia liikaa tunteita ei pidä laittaa peliin. Ja mitäs jos
jotakuta rakastaakin pedagogisesti enemmän kuin toista? Ja en-
täs jos kyseessä onkin romanttinen pedagoginen rakkaus platoni-
sen sijaan...? Vähän on kyllä naiivi juttu, mutta ah niin kasvatustie-
tieteelle tyypillinen! Ossi.*

6.4 Millä tavoin pedagoginen rakkaus ilmenee opettajan toiminnassa?

Neljäs kysymys oli: Millä tavoin opiskelijoihin kohdistuva pedagoginen rakkaus voi ilmetä opettajan toiminnassa? Lähes kaikissa vastauksissa (37 kpl) oli mainittu useita esimerkkejä siitä, miten pedagoginen rakkaus voi ilmetä. Keskeisimpänä asiana esille nousi opettajan aito läsnäolo opetuksessa ja aito kohtaaminen opiskelijan kanssa. 13 vastauksessa oli mainittu nämä asiat. Seuraaviksi tärkeimpinä asioina opettajat pitivät opiskelijoista välittämistä eli empaattisuutta sekä opiskelijan hyväksymistä omana itsenään; lupaa olla yksilöllinen ja erilainen. Muita usein esille nousseita asioita olivat opiskelijoiden kannustaminen, tukeminen, kuunteleminen sekä vastuun antaminen ja rajojen asettaminen opiskelijoille.

Esimerkkejä opettajien vastauksista:

Nuorta on kannustettava, mutta silti pitää antaa opiskelijallekin vastuuta, mutta pitää myös vaatia häntä ottamaan itse vastuuta, mistä suurimmat ongelmat sitten syntyvätkin. Mielestäni vaikeinta on hyväksyä opiskelijan huono käytös ja vastuun pakoilu. Jos opimme antamaan hänelle anteeksi ja yrittämään hänen kanssaan uudelleen. Konfliktit usein tulevat siitä, että opettaja liian helposti luovuttaa vaikean opiskelijan kanssa eikä keksi tai halua uusia tapoja lähestyä asiaa. Vanha termi "rajoja ja rakkautta" pätee myös ammatillisessa koulutuksessa ja kasvatuksessa. Paljon merkitsee myös opettajan asenne, jos haluaa ymmärtää sitä vaikeakin opiskelijaa, paljon on jo voitettu. Opettajan pitää olla sekä kannustaja että rajojen laittaja, monelle vasta koulu asettaa ensimmäisen kerran rajoja ja siitä, miten se tehdään, usein riippuu opiskelijan suhtautuminen opiskelun sujumiseen. Huutamalla ei saavuteta mitään, puolin eikä toisin, mutta vaikka opiskelija kiu-kuttelee, opettaja ei saa vastata samalla mitalla, hänen ammattitaitonsa pitää, ainakin pitäisi riittää asian toisenlaiseen ratkaisuun. Sympatia ja empatian kyky ovat ensiarvoisen tärkeitä opetustyössä, kunhan niistä ei tule opiskelijan mielistelyä. Anna.

Aitona välittämisenä, esimerkkinä olemisena, aitona kohtaamisena. Opiskelijoiden kanssa käytävänä aitona dialogina. Anneli.

Kunnioitus, aito kiinnostus, ajan antaminen, kuunteleminen, erilaisuudesta iloitseminen... Oili.

Huomioidaan oppilaat yksilöinä, yritetään tukea heitä löytämään vahvuutensa ja käsittelemään heikkouksia. Annetaan aikaa oppia, kokeilla ja toimia, sekä annetaan tehdä myös virheitä turvallisessa ympäristössä. Arne.

6.5 Pedagoginen rakkausko ”avain” parempaan huomiseen?

Viimeisessä kysymyksessä kysyttiin opettajien mielipiteitä siitä, voisiko pedagoginen rakkaus olla ”avain” parempaan huomiseen. Vastaukset olivat suurimmalta osaltaan (36 kpl vastauksista) sävyiltään myönteisiä, mutta osa kuitenkin osittain negatiivisia. Opettajat uskoivat siihen, että pedagoginen rakkaus voisi olla ”avain” parempaan huomiseen. Vastauksiin sisältyi kuitenkin erilaisia ristiriitoja muun muassa, että tämä ei ole ainoa ”avain” tai keino parempaan huomiseen, opettajien resurssien vähyys ja työn kuluttavuus koettiin ongelmiksi sekä ettei ole yhtä ainoaa oikeaa tapaa toimia rakkaudellisesti; opettajathan ovat persoonia. Toisaalta ajateltiin myös, ettei pedagoginen rakkaus opetuksessa ainakaan huononna oppimistuloksia, varsinkin jos sen avulla pystytään muun muassa kohottamaan opiskelijan motivaatiotasoa ja itsetuntoa, korostamaan erilaisuuden hyväksyntää sekä estämään syrjäytymistä.

Muutamia esimerkkejä vastauksista:

Voisi ilman muuta. Kouluelämähän ei varsinaisesti poikkea ”tavallisesta” elämästä ja vain rakastavalla asenteella saadaan positiivisia tuloksia aikaan. Siitä, onko kasvattajan asenne oikea, ei varmaankaan koskaan päästä yksimielisyyteen, koska meillä kaikilla on erilainen käsitys siitä, miten rakastetaan ja mitä rakkaus on. Joka tapauksessa toista ihmistä ymmärtävä, kuunteleva ja kunnioittava asenne on avain parempaan huomiseen. Hillevi.

Kyllä. Ehkäpä silloin vahvistetaan kasvatettavan itsetuntoa, ehkäistään syrjäytymisen vaarassa olevia, autetaan erilaisuuden hyväksymistä jne. Annikki.

Ajatuksena hieno ja mahtava, mutta kaatuu resurssikysymyksiin. Voit yksittäisenä opettajana yrittää toimia annetun ajan puitteissa tällä tavalla, mutta jos haluat sitoutua siihen, niin aika ei riitä. Opetustunti määrät pienenevät, ryhmäkoot kasvavat, yksilöiden ongelmat monimutkaistuvat. Opetusmenetelmiä on pakko muuttaa enemmän yksilöllistä toimintaa kehittäväksi, jos halutaan vastata

yhteiskunnan haasteisiin. Uudemmat menetelmät vaativat enemmän yksilöllistä aikaa opiskelijaa kohden, mistä se otetaan. Tämä ei ole tuotannollistehokasta toimintaa, ei säästä rahaa tässä ja nyt! Aarne.

Ei se yhdestä jutusta ole kiinni. Opettaja tekee työtään omana persoonana. Mikä sopii toiselle, ei välttämättä sovi toiselle. Toki pohjana voisi usein olla hyvä, mutta varmasti myös kuluttava. Peteri.

Minulle se on. Vaikka elän vastavirtaan, yritän luoda suvaitsevampaa ja toiset huomioonottavaa uutta sukupolvea. Olen varma, että tulevaisuuden ammattiosaajan tulee omata ns. pehmeitä arvojakin. Marja.

7 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Käsitteenä pedagoginen rakkaus oli suhteellisen tuntematon kyselyyn vastanneille opettajille, niin kuin olin kirjallisuutta lukiessani itsekin päätellyt. Skinnari tuo tekstissään myös esille, ettei rakkautta ole käsitelty kasvatustieteissä Haavion (1948) jälkeisenä aikana, koska ”sydämen virran hehkuttelua” ei koettu tieteelliseksi (Skinnari 2004, 19). Näiden tietojen valossa voin kyselyn jälkeen todeta, että pedagogisen rakkauden käsitteen avaaminen kyselyssä ennen varsinaisia kysymyksiä oli erittäin tarpeellinen. Muutoin vastaukset olisivat saattaneet olla pinnallisempia ja niihin olisi saattanut liittyä kysymysten erilaisia tulkintoja.

Sukupuolikysymys minua kiinnosti sen vuoksi, koska tunteet ja rakkaus on liitetty useimmiten naispuolisiin ihmisiin. Tätä kautta itselleni oli syntynyt ennakkokäsitys, että naispuoliset opettajat olisivat kiinnostuneempia vastaamaan kyselyyni. Mutta tässä olin väärässä; mies- ja naisvastaajien määrässä ei ollut juurikaan eroa tähän kyselyyn vastanneiden suhteen, miehiä oli 17 ja naisia 21. Vastausten laadussakaan ei ollut sukupuolten välillä eroa, vaan molempien sukupuolten edustajien vastauksista kuvastui mielestäni kiinnostus aiheeseen.

Kyselyn tulosten ja käsittelemäni kirjallisuuden perusteella kasvatusta kuuluu olennaisena osana opettajan toimintaan. Nuorten kasvatustarve on jopa lisääntynyt 2000-luvulla. Tähän viittasivat selkeästi sekä opettajien vastaukset kyselyssä sekä mm. Wileniuksen (2002) kommentit nuorten kasvavasta pahoinvoinnista, esimerkiksi masennuksesta, ahdistuksesta ja käyttäytymishäiriöistä. Mistä nämä kaikki johtuvat? Voisivatko ne johtua perheen keskeisen vuorovaikutuksen vähenemisestä, tekniikan kehittämisestä, tehokkuuden ihannoinnista, suorituskeskeisyydestä ja yhteisöllisen vastuun jäämisestä yksilöllisyyden tavoittelemisen jalkoihin? Näihin kaikkiin seikkoihin on ainakin viitattu kirjallisuudessa, joita olen käsitellyt työssäni aikaisemmin. Seuraukset näistä asioista heijastuvat useaan suuntaan, mahdollisesti myös lasten ja nuorten kasvatukseen ja hyvinvointiin.

Pedagoginen rakkaus opettajan tai kenen tahansa kasvattajan toiminnassa voi auttaa lapsia ja nuoria kasvamaan eheiksi ihmisiksi ja ehkäisee pahoinvointia. Vaikka usean kyselyyn vastanneen opettajan mielestä pedagogisen rakkauden mukainen toiminta ei ole ongelmattonta, koska yksilölliseen ohjaukseen ja vuorovaikutukseen ei ole tarpeeksi aikaa eivätkä resurssit ole muutenkaan riittävät, liiallinen omien tunteiden ”peliin” laittaminen on uuvuttavaa ja raskasta työtä sekä kaikki opiskelijat eivät halua vastaanottaa opettajan rakkautta, uskon kuitenkin vahvasti Skinnarin mielipiteeseen, jonka mukaan pedagoginen rakkaus ”helpottaa elämää ja työtä ja tekee työn mielenkiintoiseksi” (Skinnari 2004, 26).

Kyselyyn vastanneiden käytännön esimerkeistä, pedagogisen rakkauden mukaisessa toiminnassa, ensimmäisinä esille nousivat opettajan aito läsnäolo sekä opettajan ja opiskelijan aito kohtaaminen. Vastaukset osoittavat, että kyseiset vastaajat tietävät, mistä pedagogisessa rakkaudessa on pohjimmiltaan kyse. Skinnarin mukaan opetuksessa on kyse kohtaamisesta ja sen laadullisuudesta (Skinnari 2004, 57). Tästä voi todeta, että jos opettaja on vuorovaikutustilanteessa mukana aidosti omana itsenään, niin silloin hän myös välittää aidosti opiskelijasta, jolloin hän toimii pedagogisen rakkauden mukaisesti. Myös monista muista opettajien antamista vastauksista kuvastui pedagoginen rakkaus, esimerkiksi nuoresta välittäminen ja hyväksyminen omana per-

soonana ovat tällaista toimintaa. Nuori kokee olevansa arvokas ja kelpaavansa tähän yhteiskuntaan omana itsenään, eikä suoritustensa kautta. Näitä seikkoja tukevat myös kirjallisuuslähteet, muun muassa Puolimatka kirjoittaa, että ”kasvatuksen tarkoituksena on auttaa lasta löytämään itsensä eikä muokata hänestä kasvattajansa kopiota” (Puolimatka 1999, 20). Ja Skinnari puolestaan toteaa, että pedagogisen rakkauden mukaisen kasvatuksen päämääränä on, että ”kasvattaja ei laita kasvavaan tämän arvokkainta ydintä, vaan saattelee ja tukee sen esiin pääsyä” (Skinnari 2004, 167).

Työn luotettavuutta haluan pohtia hiukan lisää. Jo aikaisemmin olen kirjoittanut, että kyselyn vastaukset sinänsä ovat luotettavia, koska ne ovat vastaajien henkilökohtaisia mielipiteitä esitettyihin kysymyksiin. Mitään oikeaa tai väärää vastausta ei näihin esitettyihin kysymyksiin ole tarvetta edes etsiä. Tärkeintä työni kannalta oli saada kokoon aineisto ammatillisten opettajien mielipiteistä. Mielipiteet ovat asioita, jotka saattavat ajan myötä muuttua, joten jos kysely tehtäisiin nyt uudestaan, niin vastaukset saattaisivat olla erilaisia. Mutta tämä ei ole tässä työssä olennaista, koska tulokset ja johtopäätökset on tehty nyt saatujen vastausten pohjalta.

Tulevaisuudessa, jos alkaisin jatkaa tätä työtä, voisin laajentaa tiedonhankintamenetelmiä myös haastatteluun ja havainnointiin, jolloin pääsisin näkemään ja kuulemaan opettajien toimintaa ja mietteitä henkilökohtaisesti. Uskoisin, että näillä keinoin saavuttaisin syvemmän tason. Havainnoinnin myötä pääsisin myös näkemään käytännössä vastaako toiminta puheita tai kirjoituksia, koska pelkän kyselyn ja haastattelun myötä niistä ei voida koskaan olla täysin varmoja.

Vaikka pedagogista rakkautta kyselyyn vastanneet opettajat eivät pitäneetkään ainoana ”avaimena” parempaan huomiseen niin positiivista oli kuitenkin, että suurin osa opettajista koki, ettei siitä ole haittaakaan. Uskon tämän työn myötä, että ihmiset ja koko maailma kaipaavat rakkautta ja aitoa ihmisyyttä ympärilleen. Pedagoginen rakkaus on mielestäni yksi opettajan käytössä olevista avaimista nyt ja tulevaisuudessa.

Lopuksi siteeraan ja yhdyn Uusikylän kirjoitukseen: ”Opettajat ovat yksi tärkeimmistä avaimista Suomen ja suomalaisten hyvinvointiin ja korkeatasoiseen osaamiseen – ei vain tänään, vaan myös huomenna” (Uusikylä 2003, 136).

LÄHTEET:

- Campbell, R. 1993. Rakkaudesta lapseen. Alkuteos: How to really love your child. Suom. Ihalainen, T. 8. uudistettu painos. Porvoo: WSOY.
- Haavio, M. 1948. Opettajapersoonallisuus. Jyväskylä: Gummerus.
- Hare, J. 2003. Rakkaus mielessä. Alkuteos: Think love. Suom. Ahvonen, S–A. Jyväskylä: Gummerus.
- Harjunen, E. 2003. Tahdotko? Väitöskirjalektio 15.11.2003.
http://www.vink.helsinki.fi/files/Theoria_tahdotko.html
- Harva, U. 1955. Aikuiskasvatus. Helsinki: Otava.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Määttä, K. 2005. 12. Pedagoginen rakkaus ja hyvä opettajuus. Teoksessa Luukkainen, O. & Valli, R. (toim.) Kaksitoista teesiä opettajalle. Opetus 2000. Jyväskylä: PS–kustannus.
- Ojakangas, M. 2001. Pietas – kasvatuksen mahdollisuus. Helsinki: Summa.
- Puolimatka, T. 1999. Kasvatuksen mahdollisuudet ja rajat. Minuuden rakentamisen filosofia. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Pursiainen, T. 1990. Välittämisen tauti. Jyväskylä: Gummerus.
- Salomaa, J. E. 1947. Koulukasvatusoppi. Porvoo: WSOY.
- Skinnari, S. 2004. Pedagoginen rakkaus – kasvattaja elämän tarkoituksen ja ihmisen arvoituksen äärellä. Opetus 2000. Jyväskylä: PS–kustannus.
- Uusikylä, K. 2003. Vastatulia, inhimillisen kasvatuksen ja koulutuksen puolesta. Opetus 2000. Jyväskylä: PS–kustannus.
- Uusitalo, H. 1999. Tiede, tutkimus ja tutkielma. Johdatus tutkielman maailmaan. 1.–6. painos. Juva: WSOY.
1. kirje korinttilaisille, luku 13: Suurin on rakkaus, jakeet 4–7 ja 13. Uusi Testamentti teoksessa Pyhä Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. SUOMEN PIP-LIASEURA.
- Viskari, S. 2003. Pedagogisen rakkauden mahdollisuus. Teoksessa Vuorikoski, M., Törmä, S. & Viskari, S. (toim.) Opettajan vaiettu valta. Tampere: Vastapaino.

Wilenius, R. 2002. Miten käy lasten ja nuorten? Keskustelua ja filosofiaa kasvatuksesta. Helsinki: Dialogia.

LIITTEET

Liite 1 Kyselylomake

HEI AMMATILLISEN KOULUTUKSEN OPETTAJAT!

Olen Katri Salonen, Jyväskylän Ammatillisen Opettajakorkeakoulun opiskelija ja olen tekemässä kehittämishanketta aiheesta: pedagoginen rakkaus. Tämän kyselyn avulla tarkoitukseni on kartoittaa ammatillisten opettajien mielteitä pedagogisen rakkauden – käsitteestä. Toivon, että Teillä olisi hetki aikaa syventyä kyselyyni, sillä juuri Teidän vastaus on minulle erittäin tärkeä! Vastauksesi voit lähettää tällä kaavakkeella suoraan sähköpostiini C9298@jypoly.fi, odotan vastaustasi viimeistään 20.4.2006 mennessä. Henkilötietosi eivät tule näkymään hankkeessani. Kysely on suunnattu Keski-Suomen alueen ammatillisille opettajille.

PEDAGOGISEN RAKKAUDEN – KÄSITE

Pedagoginen rakkaus on kasvattajan, esimerkiksi opettajan, varauksetonta rakkautta kasvatettavaa kohtaan. "Varaukseton rakkaus on rakastamista ilman ehtoja"(Campbell, 1993, 40.) Pedagogisen rakkaus on kasvattajan uskoa kasvatettavan arvokkaaseen ytimeen ja tämän käsitteen mukaisesti ihminen sinänsä on arvokas. Urpo Harva (1955) toteaa kirjassaan Aikuis-kasvatus, että " myös aikuiskasvattajan perussuhtautumisena opastetta- viinsa täytyy olla pedagoginen rakkaus, kaikesta itsekkyydestä vapaa pyr- kimys auttaa ihmistä rikkaampaan elämään ja oman itsensä löytämiseen" (Harva, 1955, 60). Pedagoginen rakkaus ei kuitenkaan ole heikkoutta tai myöntymistä kaikkiin opiskelijoiden toiveisiin, vaan pyyteetöntä työtä kas- vavien auttamiseksi. Siksi se vaatii esimerkiksi kieltojakin, mitkä ei aina miellytä opiskelijoita. (Salomaa 1947, 119.)

KYSELY

Sukupuoli:

1. Onko pedagoginen rakkaus – käsitteenä sinulle tuttu?

2. Koetko opiskelijoiden kasvattamisen tärkeänä asiana ammatillisessa koulutuksessa?

3. Mitä ajattelet pedagogisen rakkauden mukaisesta kasvatustasenteesta ammatillisessa koulutuksessa?

4. Millä tavoin opiskelijoihin kohdistuva pedagoginen rakkaus voi ilmetä opettajan toiminnassa?

5. Voisiko pedagoginen rakkaus kasvatuksessa olla "avain" parempaan huomiseen? Perustele vastauksesi?

OLEN ERITTÄIN KIITOLLINEN VASTAUKSESTASI!

HYVÄÄ KEVÄTTÄ Terveisin Katri Salonen

Kirjallisuuslähteet:

Campbell, R. 1993. Rakkaudesta lapseen. Alkuteos: How to really love your child. Suom. I halainen, T. 8. uudistettu painos. Porvoo: WSOY.

Harva, U. 1955. Aikuiskasvatus. Helsinki: Otava.

Salomaa, J. E. 1947. Koulukasvatusoppi. Porvoo: WSOY.

Liite 2 Tutkimuslupa

Oppilaitokset-tulosalue

Jyväskylän ammattiopisto

VIRANHALTIJAPÄÄTÖS

PÄIVÄMÄÄRÄ

PÄÄTÖSNUMERO

6.4.2006

95/20/2006

ASIA	Tutkimuslupa / Katri Salonen		
	Jyväskylän ammattikorkeakoulun ammatillisen opettajakorkeakoulun opiskelija Katri Salonen anoo tutkimuslupaa kehittämishankkeelleen "Pedagoginen rakkaus". Tutkimuksen tavoitteena on selvittää Keski-Suomen ammatillisen koulutuksen opettajien ajatuksia ko. aiheesta.		
PÄÄTÖS/ ALLEKIRJOITUS	Myönnän opiskelija Katri Saloselle luvan suorittaa Jyväskylän ammattiopiston oppilaitoksissa kehittämistyönsä kyselyn sähköpostikyselyä kevään 2006 aikana. Toivon, että Katri Salonen toimittaa työstään yhden kappaleen ammattiopiston käyttöön.	Jyväskylä 6.4.2006	<i>Saara Kotamäki</i> Saara Kotamäki johtaja
JAKELU	Salonen, Lepikko		
OIKAISU- VAATIMUSOHJE	Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen Jyväskylän koulutuskuntayhtymän hallitukselle, osoite PL 472 40101 Jyväskylä, neljäntoista (14) päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteluineen ja se on oikaisuvaatimuksen tekijän allekirjoitettava. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, ellei muuta näytetä, seitsemän (7) päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.		
JULKISESTI NÄHTÄVÄNÄ	Seuraavan viikon tiistaina Jyväskylän ammattiopiston toimistossa, Viitaniementie 1 C, Jyväskylä.		
TIEDOKSIANTOTAPA	☐ Lähetetty postitse saantitodistusta vastaan	☒ Lähetetty postitse tavallisena kirjeenä	☐ Lähetetty sisäisessä postissa
	☐ Luovutettu asianosaiselle		Päivämäärä 7.4.2006
	<i>[Signature]</i> Tiedoksiantajan allekirjoitus ja virka-asema		Vastaanottajan allekirjoitus

[Signature]
Tiedoksiantajan allekirjoitus ja virka-asema